

FACTORS THAT CHANGE THE WORLD VIEW AND BELIEFS OF PRIMARY CLASS STUDENTS

Oyshakhan Rakhmonova

Teacher of the Department of Applied Psychology

Kokand State Pedagogical Institute

ABSTRACT

The article provides information about the interest and belief of the individual in the real situations that direct the activity of the individual in the process of development of worldview and faith in elementary school students.

Keywords: interest in activity, enlightenment, direction, responsibility, goal, ideal, outlook, socialization, personality, society, faith

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHI SHAXSIDA DUNYOQARASH VA E'TIQODNI O'ZGARTIRUVCHI OMILLAR.

Oyshaxon Raxmonova

Amaliy psixologiya kafedrası o'qituvchisi

Qo'qon davlat pedagogika instituti

ANNOTATSIYA

Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarda dunyoqarash va e'tiqodni rivojlantirish hamda ijtimoiylashuv jarayonida shaxs faoliyatini yo'naltirib turadigan real vaziyatlarga shaxsning yo'nalganligi qiziqishi, e'tiqodi haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: faoliyatga qiziqish, ma'rifat, yo'nalganlik, ma'suliyat, maqsad, ideal, dunyoqarash, ijtimoiylashuv, shaxs, jamiyat, e'tiqod.

АННОТАЦИЯ

В статье представлены сведения об интересе и вере личности в реальные ситуации, направляющие деятельность личности в процессе развития мировоззрения и веры у учащихся начальной школы

Ключевые слова: интерес к деятельности, просвещение, направление, ответственность, цель, идеал, мировоззрение, социализация, личность, общество, убеждение.

Shaxs ijtimoiylashuvining eng asosiy mahsuli - bu uning hayotda o'z o'rnini topib, jamiyatga manfaat keltiruvchi faoliyatlarda ishtirok etishidir. Shaxsning yo'nalganligi masalasi jamiyatda eng asosiy masalalardan bo'lib, jamiyatning ravnaqi jamiyatdagi yashaydigan kelajak avlodning yo'nalganligida, dunyoqarash va e'tiqodiga bog'liqdir.

Ijtimoiylashuv jarayonida shaxs faoliyatini yunaltirib turadigan va real vaziyatlarga nisbatan turg'un, barqaror motivlar majmuiga ega bo'lishlik shaxsning yo'nalganligi deb ataladi. Yo'nalganlikning eng muhim tarkibiy qismlarini quyidagilar tashkil etadi:

1. Mas`uliyat. Bu ijtimoiylashuv jarayonida shaxsning etukligini belgilovchi muhim ko`rsatgichlardan sanaladi. Oxirgi yillarda psixologiyada nazorat lokusi nazariyasi (teoriya lokusa kontrolya) keng tarqaldiki, unga ko`ra, har bir insonda ikki tipli mas`uliyat kuzatiladi. Birinchi tipli mas`uliyat shundayki, shaxs o`zining hayotida ro`y berayotgan barcha hodisalarning sababchisi, mas`uli sifatida faqat o`zini tan oladi. («Men o`zim barcha narsalarga mas`ulman. Mening hayotim va yutuqlarim faqat o`zimga bog`liq, shuning uchun o`zim uchun ham, oilam uchun ham o`zim javob beraman»). Mas`uliyatlilikning ikkinchi turi undan farqli, barcha ro`y bergan va beradigan vokea, hodisalarning sababchisi tashqi omillar, boshqa odamlar (ota - ona, o`qituvchilar, hamkasblar, boshliqlar, tanishlar va boshq.).

Xorij mamlakatlarda o`tkazilgan tadqiqotlarning ko`rsatishicha, ikkinchi turli mas`uliyat ko`prok o`smirlarga xos bo`lib, ulardan 84% mas`uliyatni faqat boshqalarga yuklashga moyil ekanlar. Bu ma`lum ma`noda yoshlar o`rtasida mas`uliyatsizlikning avj olganligidandir. Shuning uchun ham «nazorat lokusi» tushunchasini fanga kiritgan amerikalik olim Dj. Rotter (J. Rotter)ning fikricha, mas`uliyatni o`z bo`yniga olishga o`rgatilgan bolalarda havotirlik, neyrotizm, konformizm holatlari kam uchrarkan. Ular hayotga tayyor, faol, mustaqil fikr yurituvchilardir. Ularda o`z-o`zini hurmat hissi ham yuqori bo`lib, bu boshqalar bilan ham hisoblashish yashashga sira halakit bermaydi. SHuning uchun ijtimoiylashuvning muhim bosqichi kechadigan ta`lim muassasalarida yoshlarga ko`prok tashabbus ko`rsatish, mustaqil fikrlash va erkinlikni his qilishga sharoit yaratish kerak.

2. Ijtimoiylashuvning mas`uliyat hissiga bog`liq yo`nalishlaridan yana biri shaxsda shakllanadigan maqsadlar va ideallardir. Ular shaxsni kelajakni bashorat qilish, ertangi kunini tasavvur qilish, uzoq va yaqinga muljallangan rejalarni amalga oshirishga tayyorligini ta`minlaydi.

Maqsad va rejasiz inson - ma`naviyatsiz pessimistdir. Bu maqsadlar doimo o`zining anglanganligi va shaxs real imkoniyatlariga bog`liqligi bilan xarakterlanadi. Ularning shakllanishi va ongda o`rnashishida ma`lum ma`noda ideallar ham rol o`ynaydi. **Ideallar** - shaxsning hozirgi real imkoniyatlari chegarasidan tashqaridagi orzu-umidlari, ular ongda bor, lekin har doim ham amalga oshmaydi. Chunki ularning paydo bo`lishiga sabab bevosita tashqi muhit bo`lib, o`sha ideallar ob`ekti bilan shaxs imkoniyatlari o`rtasida tafovut bo`lishi mumkin. Masalan, o`smirning ideali otasi, u otasiday mashxur va el suygan yozuvchi bo`lmoqchi. Bu orzuga yaqin kelajakda erishib bo`lmaydi, lekin aynan ana shunday ideallar odamga maqsadlar qo`yib, unga erishish yo`lidagi qiyinchiliklarni engishga irodani safarbar qilishga yordam beradi.

3. Qiziqishlar va dunyoqarash. Qiziqishlar ham anglangan motivlardan bo`lib, ular shaxsni atrofida ro`y berayotgan barcha hodisalar, olamlar, ularning o`zaro munosabatlari, yangiliklar borasida faktlar to`plash, ularni o`rganishga imkon beruvchi omildir. Qiziqishlar mazmunan keng yoki tor, maqsad jihatidan professional, bevosita yoki bilvosita bo`lishi, vaqt tomondan barqaror, doimiy yoki vaqtinchalik bo`lishi mumkin.

Qiziqishlarning eng muhim tomoni shundaki, ular shaxs dunyoqarashi va e`tiqodini shakllantirishga asos bo`ladi. Chunki e`tiqod shaxsning shunday ongli yo`nalishiki, unga o`z qarashlari, printsiplari va dunyoqarashiga mos tarzda yashashga imkon beradi. E`tiqodning predmeti turlicha bo`lishi mumkin - Vatanga e`tiqod, dinga, fanga, kasbga, axloqiy normalarga, oilaga, go`zallikka va shunga o`xshash.

E`tiqod va qiziqishlar har birimizdagi dunyoqarashni shakllantiradi. **Dunyoqarash** - tartibga solingan, yaxlit ongli tizimga aylantirilgan bilim, tasavvurlar va g`oyalar majmui bo`lib, u shaxsni ma`lum bir qolipda, o`z shaxsiy qiyofasiga ega tarzda jamiyatda munosib o`rin egallashga chorlaydi.

Axloqiy munosabatlardagi dunyoqarash dastavval oilada shakllantiriladi. So`ng oiladagi munosabatlar bog`cha, yasli, maktab, o`rta va oliy o`quv yurtlarida, jamoat joylarida takomillashadi.

Sinf rahbari ota-onalar, jamoatchilik bilan gurux tarzida ish olib borishi zarur. Ish mazmuni 5 yo`nalishda olib borilsa ma`naviy- axloqiy tarbiyaning shakllanishiga asos bo`ladi:

1. Yakka tartibda pedagogik suhbatlar o`tkazish.
2. Sinf rahbarining oila bilan aloqasi doimo bo`lishi.
3. Ota-onani maktabga ma`naviy axloqiy tadbirlarga taklif qilish.
4. Ota- onalarga pedagogik maslahatlar berish.
5. Tavsifnoma berish orqali ta`sir o`tkaziladi.

Hozirgi davrida shakllanayotgan yangicha dunyoqarash yoshlarda Vatanga sadoqatni, milliy qadriyatlar, an`analarni e`zozlashni, o`z yaqinlariga mehribon va tanlagan yo`liga - kasbi, maslagi va e`tiqodiga sodiqlikni nazarda tutadi.

Kelajak avlodda yangicha fikrlash, yangicha tafakkur, dunyoqarashning kengligi, vatanga e`tiqodni kuchaytirish aynan axloqiy dunyoqarashni tarbiyalash har bir ota-ona, tarbiyachi va o`qituvchining vazifasi bo`lib qolaveradi. Zero mamlakatimizning ravnaqi kelajak avlodning ongi, dunyoqarash va e`tiqodining rivojlanishidadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Эльконин Д.Б. Психическое развитие в детском возрасте / Под ред. Д.И.Фельдштейна. М.; 1979
2. Развитие социальной уверенности у дошкольников: Пособие для педагогов дошк.учреждений.-М.:Гуманит.изд.центр ВЛАДОС, 2002.- 224 с.- (Здоровье берегающая педагогика).
3. Salieva, D. A. "Psychological peculiarities of the influence of motivation on the learning independence of the student of young school." EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues 8.3 (2020): 87-90.
4. Abdullayevna, SalievaDilorom, and Saipova Mehri Valievna. "Mental Characterstics Of Experience Teenagers From Labor Immigrant Families Who Feel Lonely." Journal ofPositive School Psychology 6.11 (2022): 423-427.
5. Salieva, DiloromAbdullaevna, and KarasOrzhanovichKaziev. "THE INFLUENCE OF THE GENDER PERSONALITY OF THE MANAGER ON INTERPERSONAL RELATIONS IN PERSONNEL MANAGEMENT." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 10.11 (2022): 756-760.
6. Saliyeva, Dilorom, and NozimaGofurova. "Children`s mobbing and helping psychological injured child at school." Scientific Bulletin ofNamangan State University 1.1 (2019): 262-267.

7. Салиева, Д. А. "К вопросу о психологических возможностях развития учебной самостоятельности в младшем школьном возрасте." *Актуальные проблемы современной науки* 5 (2013): 117-119.
8. Abdullaevna, Saliyeva Dilorom, and Rakhmonova Ayshakhan Oribovna. "Gender Stereotype In Adolescence The Study Of The Formation Of Properties." *Journal of Positive School Psychology* 6.10 (2022): 3446-3451.
9. Rakhmonova, A. (2022). PSYCHOLOGICAL BASIS OF THE DEVELOPMENT OF PERSONALITY OF CYBRICITY. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(05), 126-130.
10. Alievich, E. E. (2022). Some of the Effectiveness of Interpersonal Communication. *European Multidisciplinary Journal of Modern Science*, 5, 575-578.
11. Эргашев, Э. А. (2022). ШАХСЛАРАПО МУЛОҚОТНИНГ ПСИХОЛОГИК АСОСЛАРИ. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 2(6), 80-84.
12. Ergashev, E. A., & Rasulov, O. S. (2021). DIRECTIONS FOR EFFECTIVE EDUCATION MANAGEMENT. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (4-5), 238-241.
13. Ergashev, E. A., & Xusnida, R. M. (2021). PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE USE OF MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (4-3), 148-151.
14. Эргашев, Э. (2020). Ўқувчи фаоллиги ва мустақил фикрлаши таълим инновацияси мезони. *Science and Education*, 1(3), 767-770.
15. Akramjonovna, B. K. (2022). Psychological Assessment of The Factors That Cause Incontinence In Educational Activities In Primary School Students. *Journal of Positive School Psychology*, 6(11), 2013-2018.
16. Akramjanovna, B. K. (2021). DEVELOPING STUDENTS' PRACTICAL SKILLS OF CREATIVE THINKING IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 2(05), 579-582.
17. Akramjanovna, B. K. (2022). PREVENTION OF BEHAVIOR AND DISORDERS IN YOUNG PEOPLE SOME OF THE PREVENTIVE MEASURES TO TAKE SOCIO-PSYCHOLOGICAL FEATURES. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(05), 238-242.
18. Akramjanovna, B. K. (2022). PREVENTION AND ELIMINATION OF BEHAVIOR MEASURES OF PSYCHOLOGICAL EFFECTS. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(05), 243-248.
19. Bo'ronova, H. A., & Ahliddinova, M. Z. Q. (2022). Bodinamik modelning o'ziga xos jihatlari. *Science and Education*, 3(4), 1115-1119.